

COMENTARIS I NOTES

L'OBLIGACIÓ DELS PROFESSORS D'E.G.B.
DE CONÈIXER EL CATALÀ I EL CASTELLÀ
PER OCUPAR PLAÇA DEFINITIVA
A CATALUNYA *

ANTONI MILIAN I MASSANA

La Sala 3.ª del Contenciós de l'Audiència Territorial de Barcelona, en la important sentència núm. 6 del 23 de juliol de 1985, ha tingut ocasió de pronunciar-se, recentment, sobre un tema viu i transcendent per a la realitat social catalana com és el de l'obligatorietat per part dels mestres d'E.G.B. de conèixer les llengües catalana i castellana, ambdues, com és conegut, oficials a Catalunya. No és aquesta la primera ocasió en què les Sales de l'Audiència Territorial de Barcelona han decidit recursos en relació amb disposicions o actes lligats al fet multilingüe; però, si volem ara destacar aquesta sentència, és per l'elaborada doctrina que conté que permet fins i tot a la Sala apartar-se del criteri que pocs mesos abans havia sostingut la Sala 2.ª de la mateixa Audiència.¹

El contenciós que examina la Sala 3.ª de l'Audiència Territorial de Barcelona en la sentència que es ressenya porta per causa els arts. 4 i 30 de l'Ordre de la Conselleria d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya del 18 de desembre de 1984, per la qual es convoquen els concursos de trasllats, general, restringit i de Pre-escolar, en el Cos de Professors d'Educació General Bàsica (DOG núm. 498, del 28 de desembre de 1984), i que, segons els recurrents, en disposar que els professors que provinquin d'altres províncies i obtinguin plaça a Catalunya han d'acreditar la possessió d'alguna de les titulacions que suposi el coneixement del català i, si de cas els manca, queden compromesos a obtenir en un termini màxim de quatre cursos la capacitació per a l'ensenyament del català en Educació Pre-escolar i Primera Etapa d'E.G.B. (art. 4), i en no permetre, als professors que van opositar en concursos-oposició convocats per la Generalitat per accedir a places existents a Catalunya (Ordres del 3 de maig de 1982 i 18 de març de 1983), obtenir destinació definitiva a Catalunya si no han superat la prova de llengua i cultura catalanes en el termini de dos anys que exigien les normes de convocatòria de sengles ordres, i haver, per consegüent, de participar en el concurs de trasllat convocat pel Ministeri d'Educació i Ciència o restants comunitats autònomes (art. 30), infringirien a més d'altres disposicions del text constitucional i normes amb rang de llei, l'art. 14 de la Constitució, que garanteix el principi d'igualtat i prohibeix tota discriminació.

* Comentari a la sentència núm. 6, de 23 de juliol de 1985, de la Sala 3.ª del Contenciós de l'Audiència Territorial de Barcelona. Ponent: I.Hm. Sr. José Manuel Bandrés Sánchez-Cruzat.

1. Ens referim al criteri manifestat a la sentència de la Sala 2.ª de l'11 de març de 1985 (vegeu les notes núm. 7 i 10).

Les alegacions dels recurrents, consistents, més que res, en el fet que l'exigència del coneixement del català en un termini de quatre anys o de dos per poder exercir la plaça definitiva de professor d'E.G.B. a Catalunya, vulnera el principi d'igualtat, porten a la Sala a examinar l'art. 14 del text constitucional. Abans, però, d'entrar a valorar el principi d'igualtat d'acord amb la doctrina del Tribunal Constitucional, la Sala recorda que entre les condicions o circumstàncies personals o socials per raó de les quals, i en virtut de l'art. 14, no hi pot prevaler cap discriminació «*se encuentra necesariamente la prohibición de la discriminación por razón del idioma o la lengua*», conclusió lògica a la qual arriba «*de acuerdo con la integración que invita a realizar el propio art. 10 de la Norma Fundamental, pues tanto el art. 26 del Pacto Internacional de Derechos Civiles y Politicos como el art. 14 del Convenio Europeo de Derechos Humanos —ambos tratados ratificados por España, alcanzando en nuestro ordenamiento jurídico un valor supra-legal y cuasi-constitucional— así lo preceptúan*».

Pel que fa a la delimitació del principi d'igualtat i quan aquest és vulnerat, la Sala es fonamenta en les precisions formulades pel Tribunal Constitucional en relació amb l'art. 14 de la Constitució, i que en resum serien les següents: el principi d'igualtat seria desconegut quan la diferència de tractament manqués de justificació raonable; també seria burlat el principi d'igualtat quan en la diferència de tractament no existís una raonable proporcionalitat entre els medis emprats i la finalitat perseguida; i, finalment, perquè el principi d'igualtat no fos violat no n'hi hauria prou amb que les desigualtats es fonamentessin en fins raonables, sinó que caldria que els esmentats fins fossin emparats per la pròpia Constitució.

Precisats els requisits necessaris perquè una mesura que contingui una diferència de tractament no infringeixi el principi d'igualtat, la Sala passa a analitzar si les desigualtats en el règim estatutari dels professors d'Educació General Bàsica que exerceixen a Catalunya, consistents en l'obligació d'acreditar el coneixement de la llengua catalana per poder accedir a una plaça en propietat definitiva a Catalunya —cosa que no és necessària per a l'accés a les comunitats autònomes unilingües—, són raonables, guarden proporcionalitat, i si llur justificació es troba emparada per la pròpia Constitució.

Començant per això darrer, la Sala recorda el contingut de l'art. 3 de la Constitució Espanyola i, tot seguit, fa paleses les conseqüències que del citat article n'extreu el Tribunal Constitucional en relació amb l'ensenyament. Segons la Sala, l'art. 3 del text fonamental contindria, almenys, dues declaracions: la de l'oficialitat del castellà, amb la conseqüència del deure de conèixer-lo i del dret a utilitzar-lo;² i la que el català (igual que les altres llengües espanyoles) serà també oficial a Catalunya d'acord amb el seu Estatut. És a dir, que:

2. Mentre el dret a utilitzar una llengua seria una conseqüència del seu reconeixement com a llengua oficial, nosaltres pensem que el deure de conèixer-la no és una conseqüència que es derivi de la seva oficialitat, sinó més aviat un *plus* que el legislador afegiria als continguts o efectes provinents d'aquell reconeixement.

En relació amb aquest tema, podeu consultar: Antoni MILIAN MASSANA, *La ordenación estatutaria de las lenguas españolas distintas del castellano*, «Revista Vasca de Administración Pública», 6, 1983, p. 243. També el nostre treball, *La regulación constitucional del multilin-*

«La Constitución Española reconoce, sin ningún tipo de ambigüedades, el carácter multilingüe de la sociedad española y predica la cooficialidad en Cataluña de dos lenguas...»³

En relació a les conseqüències que tenen en el camp de l'ensenyament els reconeixements d'oficialitat fets per l'art. 3 en favor de les llengües espanyoles, se'ns recorda, d'acord amb el Tribunal Constitucional, que d'aquell reconeixement en resulta que «el Estado, en su conjunto (incluidas las Comunidades Autónomas), tiene el deber constitucional de asegurar el conocimiento tanto del castellano como de las lenguas propias de aquellas Comunidades que tengan otra lengua como oficial»,⁴ cosa que «supone, naturalmente, que ambas lenguas han de ser enseñadas en los centros escolares de la Comunidad con la intensidad que permita alcanzar ese objetivo» —el de satisfer el dret de conèixer i usar les llengües oficials.^{5,6}

És fàcil comprendre, després d'aquestes consideracions, que la Sala entengui que la finalitat de les disposicions impugnades —que tots els infants de Catalunya, qualsevol que sigui llur llengua habitual en iniciar l'ensenyament, puguin utilitzar normalment el català i el castellà al final dels estudis bàsics— sigui una finalitat que

«viene consagrada en la propia Constitución y en el Estatuto de Autonomía de Cataluña, pues la declaración de la cooficialidad de las dos lenguas en Ca-

güismo, «Revista Española de Derecho Constitucional», 10, 1984, pp. 132, i 133 i 134, on s'aprofundeix aquesta qüestió. L. SEGURA GINARD, en el treball *Comentarios sobre régimen jurídico-lingüístico de las Islas Baleares*, «Revista Vasca de Administración Pública», 8, 1984, pp. 239 i 240, a més a més de subscriure el caràcter d'afegit del deure de conèixer el castellà, nega que l'esmentat deure sigui un deure jurídic en sentit tècnic. En canvi, opinen que el deure de conèixer el castellà és conseqüència de l'oficialitat: Rafael ENTRENA CUESTA, a L'obra col·lectiva dirigida pel professor Garrido Falla, *Comentarios a la Constitución*, Madrid, Ed. Civitas, 1980, p. 52, i Oscar ALZAGA VILLAAMIL, *La Constitución Española de 1978 (Comentario sistemático)*, Madrid, Ed. del Foro, 1978, pp. 107 i 108.

3. Sembla clar que per a la Sala l'oficialitat del català és constitucionalment garantida. Més endavant fins i tot fa la següent afirmació: «... el catalán y el castellano como consecuencia de haber sido delcaradas por el artículo 3 de la Norma Fundamental oficiales en esta Comunidad...». Que el text constitucional és el qui reconeix l'oficialitat de les altres llengües espanyoles, si bé en demorava els efectes a la promulgació dels corresponents estatuts, vàrem tractar de demostrar-ho en el treball *La regulación...*, op. cit., pp. 134-136. Així ho creu també Eduardo COBREROS MENDAZONA, *Cooficialidad lingüística y discriminación por razón de la lengua*, «Revista Española de Derecho Administrativo», 42, 1984, p. 470, en destacar que «las demás lenguas distintas del castellano gozan, pues, ex constitutione del reconocimiento de la cualidad de oficiales...». És aquest, així mateix, el criteri mantingut pel Tribunal Suprem en sentència del 25 d'abril de 1984.

4. Sentència del Tribunal Constitucional núm. 87/1983, del 27 d'octubre, i sentència núm. 88/1983, d'igual data.

5. Sentències citades en la nota anterior. En el nostre treball *Los derechos lingüísticos en la enseñanza, de acuerdo con la Constitución*, «Revista Española de Derecho Constitucional», 7, 1983, pp. 361 i 362, vàrem posar de manifest el lligam existent entre l'oficialitat d'una llengua i la necessària incorporació d'aquesta amb caràcter obligatori en els plans d'ensenyament. Vegeu, també, el treball *La regulación...*, cit., pp. 131 i 132.

6. En dir el Tribunal Constitucional que el deure d'ensenyar les llengües oficials «no deriva sólo del Estatuto, sino de la misma Constitución», ens fa pensar que també per a l'Alt Tribunal l'oficialitat de les llengües espanyoles, altres que el castellà, troba coneixement en el mateix text constitucional.

taluña obliga a que los poderes públicos velen por facilitar la enseñanza de las dos lenguas oficiales, lo que se traduce en su incorporación, si se quiere ser efectivos, a los propios planes de enseñanza...».

I aquesta incorporació, que tant pot bastir-se amb la implantació del model de separació lingüística —que consistiria que les dues llengües oficials serien incorporades com a assignatures, mentre que els continguts de les altres assignatures serien transmesos només en una o altra llengua segons l'elecció feta pels pares o, en el seu cas, pels alumnes— com amb el sistema de conjunció lingüística —segons el qual les dues llengües oficials, a més a més d'incorporar-se com assignatures, serien emprades, d'acord amb allò manat pels poders públics, en la vehiculació dels continguts de les altres matèries— exigeix —ben segur quan s'aplica el criteri de la conjunció lingüística (que és el seguit a Catalunya)⁷—

«indefectiblemente la obligación de los enseñantes, de los profesores, de conocer las dos lenguas oficiales de la Comunidad Autónoma en la que realicen su función educativa»⁸

corroïari aquest que permet concloure, sense embuts, que:

«por tanto, prima facie, los preceptos objeto de este recurso, que tienden a lograr que los profesores de las enseñanzas básicas que ejercen su labor en Cataluña conozcan las dos lenguas oficiales de la Comunidad, se encuentran amparadas por los arts. 3 y 27 de la Constitución».

Allò que cal ressaltar és que per a la Sala tenen cabuda dins el nostre sistema constitucional les dues tècniques en què pot organitzar-se la incorporació de les llengües oficials: la de la separació i la de la conjunció lingüística.⁹ I és necessari ressaltar-ho perquè d'aquesta manera la Sala 3.ª del

7. Amb el Decret del Govern de la Generalitat 362/1983, del 30 d'agost, sobre aplicació de la Llei 7/1983, del 18 d'abril, de normalització lingüística a Catalunya a l'àmbit de l'ensenyament no universitari, i la posterior Ordre del 8 de setembre de 1983, per la qual es desplega el Decret esmentat, s'instaura a Catalunya el sistema que nosaltres denominem de conjunció lingüística. En relació amb aquestes disposicions podeu veure: Antoni MILIAN i MASANA, *De la separació a la conjunció lingüística a l'ensenyament: el Títol II de la Llei 7/1983, de 18 d'abril*, «Revista de Llengua i Dret», 3, 1984. La Sala 2.ª de l'Audiència Territorial de Barcelona, en sentència de l'11 de març de 1985, declara la nul·litat de diversos preceptes del Decret 362/1983, del 30 d'agost, i de l'Ordre del 8 de setembre que el desplega (vegeu la nota 10).

8. Més endavant encara se'ns diu que *«procede, realizando una interpretación sistemática de los preceptos constitucionales y estatutarios, llegar a la conclusión de la necesidad de que los profesores dedicados a la enseñanza básica conozcan las dos lenguas propias de la Comunidad Autónoma de Cataluña, dado el sistema elegido por sus poderes públicos de garantizar la enseñanza de las lenguas catalana y castellana, y en las lenguas catalana y castellana, lo cual supone que al menos en los escalones iniciales de la enseñanza todos los educadores deben asegurar la enseñanza de las dos lenguas y de las demás materias en las dos lenguas, lo que provoca el que los enseñantes queden obligados al conocimiento de ambas».*

9. Això no ha d'estranyar malgrat que siguin dos sistemes extremadament diferenciats. En aquest sentit ja vàrem escriure que «No és estrany que a l'aixopluc d'un mateix text constitucional convisquin polítiques lingüístiques diverses. Això és el que succeeix, per exemple, a Itàlia, on la regió especial de la Vall d'Aosta segueix el sistema de conjunció lingüística, mentre que el sistema de separatisme lingüístic és el que regeix a la regió especial del Trentino-

Contenció s'aparta del criteri sostingut recentment per la Sala 2.ª del Contenció de la mateixa Audiència Territorial de Barcelona.¹⁰

Que el marc constitucional espanyol fa possible de seguir el procediment de la conjunció lingüística com a medi per incorporar les llengües oficials a l'ensenyament vam posar-ho ja de relleu, en un treball anterior, en el qual dèiem que:

«La fixació pels poders públics de llengües vehiculars per a àrees determinades és una tècnica plenament respectuosa amb el text constitucional, i consegüentment, amb els drets i deures per ell reconeguts. La Constitució Espanyola no reconeix, ni expressament ni implícita, el dret a rebre l'ensenyament *en* una llengua, sinó que s'ha limitat a prescriure que és objecte de l'educació "*el pleno desarrollo de la personalidad humana*" (art. 27.2). D'aquesta disposició pot inferir-se el dret a rebre els primers ensenyaments (l'aprenentatge de la lectura i l'escriptura) *en* la pròpia llengua, però d'ella no es desprèn un dret il·limitat de rebre l'ensenyament en la llengua pròpia. La vehiculació d'àrees en l'altra llengua, òbviament, no sera una pràctica discriminatòria quan aquesta altra llengua formi part dels plans d'ensenyament, cosa que la Llei de normalització garanteix tant per al català com per al castellà (art. 14.3 i 15). D'altra banda, un dret il·limitat a rebre l'ensenyament *en* una llengua podria col·lidir amb l'especial protecció de què han de ser objecte les llengües en virtut de l'art. 3.3 de la Constitució. Atès que l'aprenentatge obligatori d'una llengua sol ser un mitjà necessari però insuficient per a coadjuvar a la seva salvaguarda quan la llengua es troba en retrocés per raó de diglòssia, la protecció de l'esmentada llengua exigirà generalment, per a ser efectiva, que se la incorpori de manera més intensa a l'ensenyament; és a dir, que se la revesteixi d'utilitat convertint-la en vehicle de transmissió de continguts, cosa que obliga a restringir la lliure elecció idiomàtica. En definitiva, el nostre règim jurídic es basa en un equilibri dinàmic entre els principis de la llibertat d'elecció individual i de decisió pública, que es correspon directament amb el model *mixt* que adopta la Constitució a l'hora d'ordenar el multilingüisme».¹¹

En aquest equilibri, allò que sí seria un nucli constitucionalment irreductible és la garantia del dret a rebre l'aprenentatge inicial (lectura i escriptura) en la pròpia llengua.¹²

Això que acaba de dir-se no s'oposa a allò manifestat pel Tribunal Constitucional en la sentència 6/1982, del 22 de febrer, per la qual es resolen sengles conflictes de competències plantejades en relació amb el Reial Decret

Alto Adige». De la separació a..., cit., p. 36, en nota. El cas italià podeu consultar-lo a Alessandro PIZZORRUSO, *Il Pluralismo Linguistico tra Stato nazionale e autonomie regionali*, Pisa (Pacini Editore), 1975, en especial, pp. 76-80.

10. En efecte, la Sala 2.ª, en Sentència d'11 de març de 1985, en rebutjar que el poders públics —en aquest cas la Generalitat de Catalunya— puguin fixar per a després del Cicle Inicial d'E.G.B. la llengua en què han d'impartir-se les diferents àrees i/o assignatures i, en admetre el dret a rebre tot l'ensenyament, sense limitació, en llengua castellana, fa impossible la implantació generalitzada del sistema de conjunció lingüística.

11. Antoni MELIÀ I MASSANA, *De la separació...*, cit., pp. 37 i 38. Vegeu també el nostre treball *Los derechos lingüísticos...*, cit., pp. 363-366.

480/1981, del 6 de març, i que consisteix en que confirma que correspon a l'alta inspecció «*velar por el respeto a los derechos lingüísticos entre los cuales está (...) en particular el de recibir enseñanza en la lengua del Estado*». Per a nosaltres l'art. 3.5 del Reial Decret 480/1981, del 6 de març, més que reconèixer el dret lingüístic de rebre l'ensenyament en la llengua oficial de l'Estat, allò que fa és recollir un dret lingüístic preexistent —pel compliment del qual vetlla l'alta inspecció—, però un dret que, com s'ha exposat, no es troba reconegut per la Constitució amb caràcter il·limitat, sinó que es troba reconegut d'acord amb l'equilibri dinàmic que ha d'existir entre els principis d'elecció individual i de decisió pública que exigeixi l'adequada protecció de les llengües o, senzillament, l'equilibri que garanteixi que tots els alumnes arribin a adquirir un coneixement de les dues llengües oficials que els permeti utilitzar-les normalment i correctament.¹³ A més a més, aquesta interpretació que sostenim coincideix amb el propi tenor literal de l'art. 3.5 del Reial Decret esmentat, ja que no s'hi reconeix un dret a «*recibir la enseñanza en la lengua oficial del Estado*» sinó a «*recibir enseñanza en la lengua oficial del Estado*».

En relació amb la raonabilitat de les disposicions impugnades, la Sala considera que:

«... son razonables, están objetivamente fundadas; y cabe señalar que la propia función a la que se dedican los recurrentes, la de enseñar, obliga a una sujeción mayor en materia de conocimientos lingüísticos que la que se deriva para otros funcionarios que también desempeñan su función en las Administraciones actuantes en esta Comunidad bilingüe...»,

cosa que li permet afirmar que en matèria d'ensenyament no és d'aplicació la consideració que va fer el Tribunal Constitucional, en la sentència del 5 d'agost de 1983, en relació amb el coneixement de les llengües oficials per a la provisió de vacants.¹⁴

12. Així s'ha establert a la Llei 7/1983, del 18 d'abril, de normalització lingüística a Catalunya. Prescriu l'art. 14.2 que «Els infants tenen dret a rebre el primer ensenyament en llur llengua habitual, ja sigui aquesta el català o el castellà...».

13. En situació de diglòssia és ben clar que no n'hi ha prou amb que la llengua que es troba en situació més precària sigui incorporada com a assignatura per a que sigui ben apresada pels alumnes. A l'estudi col·lectiu *Quatre anys de català a l'Escola*, es conclou, després d'avaluar el coneixement adquirit pels alumnes de quart curs d'E.G.B. a Catalunya (1981-1982), tant pel que fa al català com al castellà, transcorreguts quatre anys des que es va incorporar la llengua catalana com a assignatura al sistema d'ensenyament amb el Reial Decret 2092/1978, del 23 de juny, que «els castellanoparlants són lluny d'assolir un domini del català més o menys equiparable al que del castellà tenen els escolars catalanoparlants i que difícilment ho aconseguiran, en les actuals condicions, al final de l'escolaritat bàsica» (el subratllat es nostre). Generalitat de Catalunya, Departament d'Ensenyament, 1983, p. 133. D'aquí que sigui recomanable utilitzar el català com a vehicle d'altres assignatures.

Com podeu veure, el sistema de conjunció lingüística, lluny de discriminar, cerca a Catalunya la igualtat substancial: en aquest cas, que els alumnes castellanoparlants coneguin el català com els alumnes catalanoparlants, evitant així la discriminació que representaria per als primers malconèixer la llengua catalana.

14. Segons el Tribunal Constitucional: «Una interpretació sistemàtica de los preceptos constitucionales y estatutarios lleva, por una parte, a considerar el conocimiento de la lengua propia de la Comunidad como un mérito para la provisión de vacantes pero, por otra, a

Pel que fa a la proporcionalitat entre els mitjans emprats i el fi perseguit pels arts. 4 i 30 de l'Ordre de la Conselleria, la Sala entén que els quatre anys previstos a l'art. 4 per aprendre la llengua catalana són «*tiempo suficiente*» i que, en el supòsit de l'art. 30, la prova específica de llengua i cultura catalana que ha de superar-se en el termini de dos anys «*no presenta dificultades insalvables*», a més de recordar que «*los que no la superan (...) no pierden su condición de funcionarios*».¹⁵ És per tot això que la Sala estima que «*existe una relación de proporcionalidad entre los medios empleados y el fin perseguido que está amparado directamente por la Constitución...*».

Aquesta sentència núm. 6, del 23 de juliol de 1985, ha estat objecte de recurs d'apel·lació. Esperem que el Tribunal Suprem —que en tancar aquest comentari encara no ha resolt l'apel·lació— faci seus els fonaments d'aquesta sentència bo i confirmant la doctrina que s'hi conté, que, ens sembla substancialment correcta en els seus extrems.

El Tribunal Suprem, certament, a més a més de no admetre que el coneixement de les llengües espanyoles diferents del castellà pugui incorporar-se com a requisit o condició per accedir a places públiques,¹⁶ i de no admetre —cosa que és ignorar la doctrina que va expressar el Tribunal Constitucional en la sentència, abans citada, de 5 d'agost de 1983¹⁷— que aquell conei-

atribuir el deber de conocimiento de dicha lengua a la Administración autonómica en su conjunto, no individualmente a cada uno de sus funcionarios, como modo de garantizar el derecho a usarla por parte de los ciudadanos de la respectiva Comunidad.»

Encara que per al Tribunal Constitucional «*la valoración relativa de dicho mérito (...) tiene fundamento (...) en la necesaria garantía del derecho a usarla*», nosaltres pensem que l'exigència de conèixer les llengües oficials d'una Comunitat Autònoma per a poder accedir a les places públiques vacants d'Administracions en ella circumscrites, atesa l'aleatorietat del mèrit, pot esdevenir sovint necessària (sobretot per evitar els costosos serveis de traducció interna, tan llunyans del principi d'eficàcia que, d'acord amb la Constitució —art. 103.1—, ha de presidir l'actuació de les Administracions Públiques) i, per consegüent, no té perquè ser forçosament un requisit discriminatori. Així s'ha entès en el Dret comparat. En aquest sentit hem escrit que «*los Estados multilingües han comprendido, en general, que no hay discriminación por razón de la lengua cuando se exige con proporcionalidad entre medios y finalidad el conocimiento de otras lenguas como requisito de capacidad para acceder a la función pública*». *La ordenación estatutaria ...*, cit., p. 244, nota 21, on citem legislació estrangera. Interessant és, a més a més, la sentència (30 setembre) 18 d'octubre de 1983, núm. 312, de la Cort constitucional italiana, en declarar la constitucionalitat de l'art. 1 de la llei provincial de Bolzano, del 3 de setembre de 1979, que exigeix el requisit d'un coneixement adequat de l'alemany i de l'italià tant pel que fa al personal sanitari com per a les categories no mèdiques que integren el servei sanitari nacional, entre les quals hi ha els farmacèutics.

15. Així mateix, la Sala precisa que l'obligació d'haver de concursar per a qualsevol plaça de la resta de l'Estat espanyol, en no haver superat en el termini de dos anys la prova específica de llengua i cultura catalana, no impedeix «*obviamente poder volver a ocupar plaza en Cataluña cuando se dieren los requisitos referidos en el artículo 4 relatado*».

16. Sentències de la Sala 4.ª, del 13 d'abril de 1984 (R. 2567), i de la Sala 3.ª, del 27 de setembre de 1984 (R. 4608).

17. Aquest desconeixement de la doctrina del Tribunal Constitucional per part del Tribunal Suprem no és només censurable pel fet que el Tribunal Constitucional és l'interpretador suprem de la Constitució, sinó que, a més a més, es troba prescrit per la Llei Orgànica 6/1985, de l'1 de juliol, del Poder Judicial, que a l'art. 5.1 disposa que «*los Jueces y Tribunales (...) interpretarán y aplicarán las leyes y los Reglamentos según los preceptos y principios constitucionales, conforme a la interpretación de los mismos que resulte de las resoluciones dictadas por el Tribunal Constitucional en todo tipo de proceso*».

xement pugui valorar-se com a mèrit,¹⁸ ha arribat a afirmar, fins i tot, en sentència de l'1 d'octubre de 1984 (R. 4936), en relació amb l'ensenyament, que l'art. 3 d) del Reial Decret 229/1981, del 5 de febrer, pel qual s'introdueixen determinades modificacions en el procediment d'accés als Cossos de Funcionaris del Ministeri d'Educació,¹⁹ «*impide establecer no sólo pruebas eliminatorias (...) sino también cuando las pruebas sean a posteriori, si al no superarlas en un plazo determinado acarrear la consecuencia de no poder obtener la plaza con carácter definitivo después de haber aprobado las pruebas técnicas*», cosa que coincideix amb allò previst a l'art. 30 de l'Ordre impugnada.

Ara bé, en relació amb aquest darrer pronunciament cal posar de manifest la incorrecta lectura que fa el Tribunal Suprem de l'esmentat art. 3 d) del Reial Decret 229/1981, del 5 de febrer, atès que, en tot cas, l'única cosa que impedeix aquest article és l'establiment, en les condicions que es determinin, de proves de coneixement de les llengües, de caràcter eliminatori, per accedir al Cos corresponent, però, com ha precisat molt encertadament la Sala 3.ª del Contenciós de l'Audiència Territorial de Barcelona, ni l'art. 4, ni l'art. 30 de l'Ordre de la Conselleria d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya, del 18 de desembre de 1984, no condicionen l'accés a places públiques, i tampoc no vulnereu els drets, constitucionalment garantits, d'accedir a la funció pública en condicions d'igualtat i segons criteris de mèrit i capacitat, ja que:

«los artículos 4 y 30 de la Orden impugnada no impiden el acceso al cuerpo de profesores de Educación General Básica, sino que únicamente restringen los derechos de traslado razonablemente en aras del interés público perseguido por las autoridades educativas, interés que no comporta en sí mismo ningún elemento discriminatorio y que, al contrario, busca impedir cualquier tipo de discriminación en los niños por razones lingüísticas en atención a los maestros, a los que se hubiera confiado su educación».

Sobre les dificultats d'articular la subjecció de la jurisprudència del Tribunal Suprem a la doctrina del Tribunal Constitucional, vegeu: Antoni BAYONA i ROCAMORA, *Potestat reglamentària autonòmica i distribució de competències: sistemes i criteris de control*, en el núm. 1 d'aquesta Revista, 1985, en especial pp. 35 a 39.

18. Sentències, totes elles de la Sala 3.ª, del 25 de gener (R. 205), 3 de maig (R. 2423) i 28 de juliol (R. 4931) de 1984, i del 28 de març (R. 1478) de 1985. Les dues primeres sentències es comenten, críticament, en els treballs d'Eduardo COBRROS MENDAZONA, *Cooeficialidad ...*, cit., i de Iñaki AGIRREAZKURNAGA, *El euskera discrimina al castellano a juicio del Tribunal Supremo. La igualdad lingüística efectiva a debate*, «Revista Vasca de Administración Pública», 9, 1984.

19. Segons l'art. 3 del Reial Decret 229/1981, del 5 de febrer, «*Las convocatorias específicas determinarán: (...) d) Las pruebas o requisitos que se estimen necesarios por razón del idioma y cultura específicos para ser nombrados en plazas determinadas de las Comunidades Autónomas. Estas pruebas no tendrán carácter eliminatorio para acceder al Cuerpo correspondiente en las condiciones que se determinen en las respectivas convocatorias*».

ADDENDA

Mentre aquest comentari es trobava a l'impremta en fase de proves, el Tribunal Suprem s'ha pronunciat sobre el recurs d'apel·lació que s'havia interposat contra la sentència ressenyada, la núm. 6, del 23 de juliol de 1985, de la Sala 3.ª del Contenciós de l'Audiència Territorial de Barcelona. Encara que el Tribunal Suprem, en la seva sentència (sentència de la Sala Tercera, del 16 de desembre de 1985. Ponent: Excm. Sr. José Garralda Valcárcel), accepta la majoria de fonaments de la sentència apel·lada, cal tenir present que aquest Tribunal introdueix algunes rectificacions que el porten a considerar que l'art. 30 de l'Ordre de la Conselleria d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya, del 18 de desembre de 1984, és atemptatori contra el principi d'igualtat consagrat a l'art. 14 de la Constitució i, consegüentment, nul. Ens sembla, per tant, obligat exposar, ni que sigui de manera breu, les consideracions fetes pel Tribunal Suprem com a complement del comentari que es publica.

En primer lloc, destaquem que la sentència de la segona instància substitueix la genèrica afirmació continguda en la sentència del Tribunal *a quo*, que consistia a declarar que era desig de la Constitució que els ciutadans de Catalunya «*tengan el derecho y el deber de conocer el catalán y el castellano*», per una altra en què es diu que aquests ciutadans tenen «*el derecho de conocer el catalán y el deber de conocer el castellano*», cosa, aquesta, que ens sembla més correcta si tenim present que el deure de conèixer una llengua no és una conseqüència implícita del seu reconeixement com a oficial.

Ja en relació amb els arts. 4 i 30 de l'Ordre impugnada, i després de recordar que en ser un recurs plantejat per la via de la Llei 62/1978, del 26 de desembre, «*sólo tiene cabida el problema jurídico de la posible vulneración de las libertades y derechos fundamentales*», de posar de manifest que allò únic que cal debatre és la suposada vulneració, en els dos preceptes al·ludits, del principi d'igualtat reconegut a l'art. 14 de la Constitució i de manifestar que la sentència apel·lada aplica i recull amb encert el contingut del principi d'igualtat d'acord amb la delimitació feta pel Tribunal Constitucional, la Sala del Tribunal Suprem assenyala que el tractament i estudi d'aquests dos articles cal fer-lo per separat, i no conjuntament —que és com ho havia fet la Sala del Tribunal *a quo*—, ja que són necessàries, per a cada supòsit, matisacions particulars.

La Sala entén —coincidint amb el criteri expressat per la Sala d'Instància— que l'exigència del compromís d'acreditar la possessió d'alguna de les titulacions de coneixença del català que descriu l'art. 8 de l'Ordre o, si de cas els manquen, d'obtenir en un termini màxim de quatre cursos la capacitació per a ensenyar-lo, que l'art. 4 imposa als professors procedents d'altres províncies per a exercir la docència a Catalunya, no infringeix el principi constitucional d'igualtat, ja que «*ese diferente trato no es discriminatorio y caprichoso, sino que es razonadamente motivado y proporcionado a la función de docencia que están llamados a desarrollar los destinatarios, según está concebida por la legislación señalada en los fundamentos de la sentencia que se revisa y que constituye desarrollo del artículo 3, párrafos 2 y 3 de la Constitución, como fruto del anunciado respeto y protección de las modalidades lingüísticas de España...*». És una mesura que resulta «*proporcionalmente adecuada al sistema*

educativo legalmente aceptado para la etapa de la enseñanza primaria», a la vegada que és conforme amb el marc constitucional i estatutari en proposar-se «garantizar al ciudadano de dicha Comunidad Autónoma [Catalunya] el ejercicio de su derecho a conocer y hablar el idioma catalán». La Sala encara aporta, en favor de l'art. 4, el Decret 2092/1978, del 23 de juny, pel qual es regula la incorporació de la llengua catalana al sistema d'ensenyament a Catalunya —avui d'aplicació supletòria i d'eficàcia gairebé nul·la—, i el Reial Decret 229/1981, del 5 de febrer, pel qual s'introdueixen determinades modificacions en el procediment d'accés als Cossos de Funcionaris del Ministeri d'Educació.

Amb la cita del Reial Decret 229/1981, del 5 de febrer, en favor de l'art. 4 de l'Ordre impugnada, s'apunta un canvi d'orientació respecte de la sentència de la mateixa Sala de l'1 d'octubre de 1984 —sentència que havíem criticat en el text—, cosa que obliga el propi Tribunal a justificar la modificació de criteri.

Aquesta modificació, per a la Sala, s'explica estrictament per la situació diferent que ara es contempla. Mentre en la sentència de l'1 d'octubre de 1984 la prova de llengua catalana s'exigia en convocatòria per a la provisió de places de professors de l'Escola Oficial d'Idiomes de Barcelona i d'Escoles d'Arts Aplicades i Oficis Artístics, ara s'exigeix en convocatòria per a professors d'E.G.B. i Pre-escolar, és a dir, per a professors que vetllen per l'educació dels primers anys, que és precisament l'àmbit on el Tribunal estima que *«por esencia se ha de propiciar con las medidas adecuadas el fomento del bilingüismo propio de Cataluña según el marco constitucional estatutario...»*. En definitiva, és en consideració de l'*«amplitud del campo educativo y de proyección de la función del profesor sobre la población escolar más idónea [la d'E.G.B. i Pre-escolar] para la recepción de las miras protectoras y difusoras de la lengua catalana»* que el Tribunal justifica el canvi, ja que aquests elements no concorren, per a la Sala, en els professors del cas anterior, en ser limitat tant llur camp de docència com l'edat de llurs alumnes. La precisió que fa el Tribunal, malgrat ser certa, pensem que no és raó suficient per a invalidar —com ho va fer en la sentència de l'1 d'octubre de 1984— les disposicions que, d'acord amb el Reial Decret 229/1981, del 5 de febrer, continguin proves per raó de l'idioma per als professors dels nivells superiors a l'E.G.B. i inferiors a l'ensenyament universitari, sempre que les proves siguin proporcionades a *«les exigències de llur tasca docent»* (art. 18.1 de la Llei 7/1983, del 18 d'abril, de normalització lingüística a Catalunya).

Pel que fa a l'art. 30 de l'Ordre —que, recordem-ho, disposa que els professors que en el termini de dos anys no hagin superat la prova de llengua i cultura catalanes no poden obtenir destinació definitiva a Catalunya i, per consegüent, han de participar en el concurs de trasllats convocat pel Ministeri d'Educació i Ciència o altres Comunitats autònomes amb competència transferida en aquesta matèria—, la Sala Tercera del Tribunal Suprem, en primer lloc, rectifica la Sala d'Instància en el sentit que la participació en els altres concursos de trasllat d'aquells que no puguin obtenir destinació definitiva a Catalunya no és una obligació, sinó una simple facultat. El Tribunal recorda que el darrer paràgraf de l'art. 30 estableix: *«podent en canvi participar...»*, però, de tota manera, oblida que el mateix art. 30 disposa en el primer paràgraf, i amb caràcter general, que *«estaran obligats a participar...»*.

Després d'aquesta rectificació la Sala aprecia que l'art. 30 infringeix el principi constitucional d'igualtat per dues raons. La primera, perquè la prohibició de poder concursar per a places de Catalunya tracta els professors afectats com a professors *«de peor condición que a los que vienen de fuera para ejercer docencia en Cataluña, pues mientras que éstos adquieren destino en propiedad definitivo antes de haber superado la prueba lingüística, sobre cuyo resultado adverso se desconocen las consecuencias, a aquéllos no se les permite acceder a la estabilidad definitiva por no haber superado esa prueba, es decir, se les exige la actitud a priori y no a posteriori, como ocurre con los nuevos»*, cosa que constitueix una discriminació desproveïda de justificació atès que les dues situacions mereixen idèntic tractament. La segona, perquè la simple facultat atorgada per a concórrer a les places de la resta de l'Estat *«parece que ha servido de pretexto o medio justificativo de vías de hecho tendentes a desplazarles forzosamente de Cataluña»*, la qual cosa estaria també desproveïda de raonable justificació i seria desproporcionada amb la finalitat de propiciar l'ús del català.

Aquesta és, en síntesi, la doctrina del Tribunal Suprem que, malgrat la favorable acollida, a nosaltres ens sumeix en una certa perplexitat. Perquè allò que no queda prou clar en les precisions del Tribunal és si, en relació amb l'exigència de coneixement de la llengua catalana, només se'n deriva que en el futur caldrà articular un règim comú per als professors procedents d'altres províncies i per a aquells professors propietaris provisionals amb destinació a Catalunya que encara no hagin adquirit propietat definitiva —criteri que compartim atès que hi mancaria justificació per a un tracte desigual—, o si, a més a més aquest règim comú haurà necessàriament de cenyir-se a considerar la prova de coneixement de la llengua catalana com a una prova *a posteriori* d'eficàcia més que dubtosa, sense que hi càpiga incorporar-la amb valor *a priori*. Cas que s'en despregués això darrer —que no es pogués introduir amb efectes *a priori*—, l'objectiu, que la sentència refrenda, que els professors dels ensenyaments bàsics que exerceixen llur tasca a Catalunya han de conèixer les dues llengües oficials podria anar-se'n segons el nostre entendre, en orris. Amb tot, el recent Decret de la Generalitat de Catalunya 18/1986, del 30 de gener, pel qual es regula l'exigència del coneixement de la llengua catalana per part dels funcionaris del Cos de Mestres dels nivells de Pre-escolar i d'EGB que s'incorporin al sistema educatiu de Catalunya, ha optat per donar a l'exigència del coneixement de la llengua catalana efectes *a posteriori* en preveure que l'adscripció a la destinació definitiva que correspongui tingui, en el cas de no acreditar-se aquell coneixement, caràcter condicional; caràcter condicional que desapareix en superar-se la prova o curs corresponent, i que té com a efectes impedir participar en successius concursos de trasllats a places de Catalunya.

